

Egy holdon lévő fák száma 180; az irányállab fatömege
 $69.83 \times 180 = 12569.400 \log. \left(\frac{T M^2}{K} \right) = 6.2552725.$
 (Vége köv.)

A selmeczi erdészakadémikusok ez évi nagy gyakorlata.

A selmeczi erdészakadémia harmadéves hallgatói június második felében megtartott tanulmányi utazásának teréül ezen évben két jól rendezett magánuradalom lón kiszemelve, u. m. a jelenleg nemes-kéri Kiss Miklós honvédezerdes birtokában lévő véghlesi, és az árva-váraljai közbirtokossági uradalom. Hogy e választás mily szerencsés volt, arról tanuskodott azon megelégedés, de több! öröm, mely a kirándulásban résztvevőket a tanulmányi utazás tartama alatt kísérni meg nem szünt.

* * *

Ha az utas a véghlesi ódon várnak régiségétől kormos szürke falai alatt az új időknek tüzet evő és gőzt prüszöklő lova által vonatva elrobog, nem sejtene annak belsejében a modern kényelemmel, sőt fényüzéssel berendezett termeket, a terjedelmes uradalom ügyeit intéző igazgatóságnak csinosan elrendezett hivatalos helyiségeit, a világos, tiszta udvarokat sat. A kastély és a várfal közti sétánytól felséges kilátást élvez a szem. A vár alatt terjedelmes, tükörsima térség terül el, melyet rétek és vetések táblái tarkáznak, közepén gazdasági épületek telepével, ahhoz vezető jegenyefákkal szegélyezett uttal; e kies térségen a Szalatna folyócska ezüst szalagja kigyózik át, s az egész felett az 1454 méter magas Polana hegy emeli fel hatalmas, komor fenyvesekkel koszoruzott fejét,

hegykarjaival ölelve át az egész képet. Valóban kis királynak érezheti magát ez uradalom tulajdonosa, midőn a vár fokáról körültekint. Hány hasonló várkastély pusztult már el hazánkban véglegesen! Hány van még most is pusztulófélben! Hányat találunk, melynek belsejében a rondaság, a hozzátartozó külsőkben a rendetlenség honol; hol az épületek sorvadnak, omladoznak; a földeket idegen bérlő nyuzza, s a jövedelem uzorások hazafiatlan kezébe foly! A tulajdonosnak csak a régi dicsőség fájdalmas, sírszagu vigasza marad hátra!

Hála az égnek, a véghelesi uradalom nem ily kezekben van. Mióta az jelen birtokosát vallja urának, határozott lépéssel megy egy szebb jövő elébe. Nem is említve azon ropant összegeket, melyeket a várkastély újjá alakítására és a még itt-ott található műemlékek kiegészítése végett már eddig áldozott és áldoz most is évenként; ki kell emelnünk azon eléggé nem méltányolható törekvését, hogy az uradalom mezei és erdei gazdaságát az adott viszonyok közt legököszerűbb, leghelyesebb utakra terelni főtörekvése, a minek kivitelét jószágigazgatója, Sznátzky Antal szakértelme, erélye és tapintatossága lényegesen segítette elő.

Azonnal felismerve azt, hogy mind a mezei, mind az erdei helyes gazdálkodásnak egyik főkelléke a birtokviszonyok rendezettsége és a szolgálmányoktól való mentesség, fő gond fordított a jobbágyi kötelékből fennmaradt viszonyoknak fennebbi értelemben való tisztázására, a mi nagyrészt már végre is hajtatott, jöllehet az erdő közé telepedett irtványosok kitelepitése még sok nehézséget fog szülni. Az erdők területe tett a birtokrendezés előtt 45.300 holdat, a mi az erdőkihasítás után mintegy 35.742 kat. holdra fog leapadni. Ebből a fenyvesek 11.795, a bükkösök 19.117 és a tölgyesek 4830 holdat foglalnak el. A jobbágy-községek s azok szét-szórt lakóinak kielégítésénél a mindenütt annyira ajánlandó

méltányosságot a tulajdonos ép úgy, mint az intéző tiszték, szem elől soha sem tévesztették, s részint erdőkihasítás, részint, a hol ez még meg nem történhetett, a faszükségletnek méltányos feltételek mellett való kielégítése által sikerült kibékíteni a népet ott is, hol az korább az uradalom iránt legellenségesebb indulattal viseltetett, és ezáltal, valamint a rend ellen vétőkkel szemben, még jelen rossz törvénykezésünk mellett is lehetően alkalmazott szigorú eljárás folytán a viszonyokat modern államhoz illő kerékvágásokba emelni. Ennek illusztrálására legyen felhozva, hogy míg korább az uradalom erdeiben évenként ellopott fa értéke átlag 26.000 frtra ment, most ez összeg 2000 és 3000 frt közt változik; tehát egy tizedrészére apadt le, és evvel párhuzamosan, míg korábban a községi lakosoknak a faizási szolgálmányon felül megkívántató faszükséglet fedezésére évenként mintegy 200 utalvány adatott ki, most ez meghaladja a 2000-et, tehát megtízszereződött. Hogy egyébiránt ebben és azon lendület megindításában és fentartásában, melyet az utóbbi évek alatt az erdőgazdaság ezen uradalomban elért, Makonyi Samu jelenlegi erdőmesternek főszerepe volt, azt alig szükséges mondanunk. Neki jutott feladatul, a multnak hibáit helyrehozni, a mi ép oly nehéz, mint gyakori dolog az erdészetnél. Az épen most jelzett új állapotot közvetlen megelőző időben ugyanis P. fakereskedőnek voltak az uradalom erdőségei szerződészerűleg átadva, ki azokat ott és úgy zsákmányolta ki, a mint s a hol az neki legjövődelmesebb volt; nem törődve az erdő jövőjével, a mint-hogy ennél többet egy fakereskedőtől, kinek keze oly mértékben szabad, várni nem is lehet. P. a hrinyovai völgyben egy 3 keretű gőzfűrészét építtetett, (mely közelebről még 4 kerettel bővítetett), s a mit ezen felvághatott, vagy épületfaképen értékesíttetett, kiszedte az erdőből; a vékonyabb fát pedig, valamint a hibás és nagyon vén törzseket meghagyta. Képzelné

lehet, hogy mily kinézésű egy ilyenképeni kizsákmányolt erdő; egy erdő, mely nagyobbrészt még őszállapotban volt, s így mindenféle korosztályt vegyesen foglalt azelőtt magába. Ily erdőket megint lehetőleg rendes állapotba vinni vissza, óriási és meglehetősen hálátlan feladat. Azon erdésznek, ki mindig rendezett viszonyok közt működött, alig lehet fogalma azon nehézségekről, melyeket le kell küzdeni gyér népességű vidéken oly terjedelmes vágások tisztességes és lehető gyors felújításánál, melyeket sűrű gyom, nemtelen fanemek és rosz előserdény fődnek, s melyen ezenfelül még részben fennálló, részben már a szél által kidöntött, használhatlan faóriások állják útját az ertési munkálatoknak. Ily nehézségeket kellett és kell jelenleg is legyőzni a véghlesi erdészeti személyzetnek. De mondhatom, derekasan is hozzálát a munkához! Nagy czélhoz nagy eszközök szükségesek!

Mindenfelé számos ideiglenes csemetekertet rögtönöztek a vágásokban, vagy azok közelében, még pedig a legegyszerűbben, mert gyorsan, lehető sokat és lehető kevés költséggel akarnak tenni, s hogy tesznek is, azt megítélheti a tisztelt olvasó abból, hogy egy évtized alatt több mint 4000 holdat ertvényeztek a mintegy 11.800 holdra terjedő fenyesekben, s így évenként 400 holdnál többet, a mi még sokáig így fog tartani. Csak túlévelű fák magvaira 400—500 frtot, s általában ertvényezésre közel 2000 frtot ad ki évenként az uradalom. Az ertvényezés különböző módjait alkalmazzák, de legszebbek azon ültetvények, melyek számára a vágás kitakarítása után a talaj a gyökerektől lehetőleg megtisztítatván, felkaszálatik és első évben benne krumplit természetnek; második évben bevetik tavaszi gabnával, pl. zabbal, mely közé $\frac{1}{5}$ -öd rész bokros rozst (Stauderkorn) elegyitnek. Midőn a zab learattatik, az első évben csak gyöktörzseiben szétterjedő bokros rozst hátramarad, s közibe tavaszszal sorokban

ültetik a lúczfenyő (*Abies excelsa* D. C.), itt-ott jegenyé- és vörösfenyővel keverve. A sorok távolsága mintegy 2 méter, az ültöncztáv 60 cm. Azonban sajnos, hogy a vágásoknak csak aránylag csekély részét adhatják ilyformán bérbe, három évi mezei használatra; pedig ez különben is igen előnyös lenne, mivel egy holdért 42 napszámot kapnak három évi bér fejében, a mit a többi ertvényeknél használnak fel. Hazánkban csak kevés uradalom mutathat fel aránylag ennyi és ily szépen sikerült ertvényeket. Dicséretére válik ez az összes erdészeti személyzetnek, de különösen az erdőbirtokosok példányképeül állithatni fel e tekintetben Kiss honvédezredest, ki nem türi, hogy egy vágás is három év alatt teljesen felujtva ne legyen. Ő átérzi azt, hogy a mikép a jelen a multban, úgy a jövő a jelenben gyökerezik; a jelen nemzetgazdasági vetéseit, nagyrészt jövő nemzedékek fogják aratni; érti és érzi, hogy ez igazságok hiven és kézzelfoghatólag vannak megtestesülve az erdőkben, az erdőgazdaságban.

Ezen uradalomban való négy napi időzésünk alatt alkalmunk volt látni még maradványát azon fenyveseknek is, melyek különösen szép jegenyefenyő (*Tanne*) óriásokkal dicsekednek. Egy belsejében is még teljesen ép tuskónak 150 cm. magasságban átmérője volt 113 cm. 283 évgyűrűvel; mintegy 30 éves korában el volt nyomva, s ekkor 35 év alatt alig 2 centiméternyit vastagodott. Egy más tuskó volt 120, egy harmadik 150 cm. vastag, mindkettő mintegy 300 éves. Egy ledöntött jegenyefenyő törzs alsó átmérője volt 1 méter, magassága csúcsáig 45 méter. Ámbár eltűnt már ezen óriási állaboknak legnagyobb részre, de még van annyi, hogy tartamosan foglalkoztathatja a szépen működő 7 keretű gőzfürészt, mely kitünő és külföldi piacon is nagyon keresett szelvény-árut állít elő. A V. U. (véghlesi uradalom) jegygyel ellátott deszkát jobban és szivesebben megfizetik, mint mást. Igaz,

hogy a gépek nem dolgoznak nagyon gyorsan, de annál tisztább a metszési felület. Végül meg kell említenem a hrinyovai üvegyárt is, mely évenként mintegy 5000 öl kemény fát fogyaszt, a mi a véghlesi uradalomra nézve igen előnyös, mert tűzifájának még igen csekély a kelete.

* * *

A véghlesi uradalomban június 17-étől, bezárólag 20-áig való igen kellemes és tanulmányos időzésünket befejezve, keblünkben a nemes tulajdonos iránt érzett hálával és az uradalmi tiszték szeretetreméltóságának örökre megőrzendő emlékével távoztunk gőzszárnyakkal a távol Árva megye felé.

Egy vasuton töltött éj kellemetlenségei után Kralovánon kiszállva, az árvaváraljai uradalom egyik erdésze, Schurina ur által fogadtattunk, s rövid pihenés után az Árva megye kulcsát képező hegyszoroson vágattak át velünk az uradalom és tisztjei által kiállított fogatok. Az idő várakozásunk felett szép, az ut kitünő, a vidék a legfestőibbek egyike. Kralovántól Párriczaig, körülbelül egy óra hosszát fenyvesekkel benőtt, bizar alakokban gazdag, magas sziklás hegyoldalak közé szorulva töri magát keresztül az Árva folyó, elhagyva anyjának, a megyének, nagyobbára szelid hajlásokban hullámzó keblét, hogy Kralován közelében a Vággal egyesülhessen. Párricza előtt egészen más, barátságosabb alakot ölt a vidék, kitágul a láthatár, s néhány helységet, ezek közt a megye székhelyét Alsó-Kubint is elhagyva, végre Árva váraljának valóban meglepő képe tárul fel az utas szemei előtt. Fenyvessel borított magas hegyek ölében, közvetlen az Árva folyó mellett, s ennek tükre felett 130 méter magas, röppant meredek szikla emelkedik, minden oldalról szabadon, melynek tetején, szédítő magasságban lépcsőzetesen van felépítve Árva vára, rendkívül merészen s egyszersmind festőien. Elragadó ellentétet képez e

merész saszézekkel a lábainál fekvő barátságos és tiszta kis helység, csinos lakásaival és különösen a szép tükörsima, zöld rétek által borított völgylapály, melyen a folyó kristálytisza vize kanyarog végig.

Itt az uradalom érdemes főerdőmestere által fogadtatván, kezdetét vette azon katonásan egybevágó intézkedések sora, melyeknek 7 napra kiterjedő nyomtatott programja mindnyájunknak kézbesített. Az első nap, mint a kirándulások nyitánya, hű képét szolgáltatta azok egész sorának, a mennyiben a hasznost az élvezetessel mindjárt kezdetben azon pontos vezénylet fűzte össze, mely az egész nagy gyakorlatot jellemezte. Az erdőmester és kedves családjának szeretetreméltó társaságában a vasuti éjjelezéstől ellankadt kedélyünket anyagi és szellemi felfrissítőkkal helyreállítva, mindjárt délután tettünk kóstolóul pár órai erdei kirándulást. Mintául szolgálható csemetekertek, kitünően sikerült ertvények közt elhaladva, a természetben láttuk az árvaváraljai pagonyban már keresztülvitt nyiladékrendszer alkalmazását, s egy pizstrang — tenyésztő tó megsejmlélése után a tiszteletünkre rendezett majális színhelyére jutottunk, hol Árvaváraljának kecseljes hölgykoszorújával volt szerencséje a fiatalságnak megismerkedni, a minnek az esteli táncvizigalom folytatását képezte.

Másnap délelőtt Kubinyi Miklós uradalmi főügyész ur kegyes volt bevezetni a vár titkaiba; annak rövid történelmével megismertetve, megmutatta nekünk kormányzóinak képcsarnokát, a régi vártemplomot, archivumot stb., de kiváló érdeket keltett mindnyájunkban az általa berendezett archeologiai muzeum tárgyainak megmutatásával, a mit a szenvedélyes szakértő meleg és finom modern előadásával kísért. Azután megnéztük az Árva megye faunáját és kőzeteit, fafajait, erdőgazdasági építményeit és készülékeit, valamint különböző vidékeinek mezei termékeit előtűntető gyűjteményeket. A kitömött

emlősök és madarak, valamint az erdészeti minták gyűjteménye akármely erdészeti tanintézetnek díszére válnék, s mondhatom, irigy szemekkel szemléltem azokat. Ezen természetrajzi és erdészeti gyűjtemények alapítását kiválóan Rowland Vilmos főerdőmesternek lehet köszönni, kit ebben Guber és Koczián erdészek, különösen az emlősök és madarak szakértői és ügyes kitömésével nagy mértékben segítettek elő. Vajha hazánkban a magyar nemzetiségű erdészek közt is gyökeret verne a természetrajzi tárgyak gyűjtésének nemes szenvedélye! A vár legmagasb fokáról, különböző oldalról élvezve a szép kilátást, a mennyire t. i. ezt a szédület érzelme engedte, megint leszálltunk a biztosabb alapot nyújtó völgy fenekére, hol a Guber erdész kezelésében lévő mesterséges pisztrangtenyésztést — Rowland főerdőmester minden jó és szép iránt való fogékonysága és erélyének egy másik bizonyítékát — volt alkalmunk megsejmelni. Azután az erdőhivatal helyiségében a többek közt egy pár, erdei mérésekre felette czélszerű, mérőeszköz bemutatása után a főerdőmester az uradalom erdőségeinek folyamatban lévő berendezéséről és a nyiladék-rendszer keresztülviteléről tartott igen tanulságos előadást.

Délután kocsikra ülve neki indultunk a 37 □ mértföldre terjedő uradalom erdősebb fele beutazásának. A Magura hegylánczon át, a Fehér-Árvavölgyébe mentünk át, mindenütt különböző koru, jól sikerült ültetvények közt áthaladva. Felette érdekes látványt nyújtott Lokezánál a mesterséges vizesítésre berendezett rétság, hol egy új darab egyengetése és vízhalózatának földmunkálatai épen folyamatban voltak, s így az erdésznövendékek, kik előtt a tárgy elmélete már ismeretes volt, a helyszinén láthatták nemcsak a gyakorlati kivittelt, hanem az egy, két, három és négy éve megtörtént berendezés eredményét. Mig a tavali vetés vagy pázsitrakás csak gyér és egyenetlen füvet képes még felmutatni, addig a három-

négy éves táblákat közönséges réteken soha nem látott tömörségű, magas, buja fű fedte el. Igaz, hogy az ily berendezés sokba kerül, de nem szenved kétséget, hogy a befektetett tőke a 20—25 százalékot befogja hozni; de ha csak 10⁰/₀-ot hozna is, nagy áldás volna a népességre, ha ily kevés folyamparti réttel bíró, s az istáló-trágyában aránylag akkora hiányt szenvedő vidéken a nép a mesterséges vizesítés áldásait belátva, azt alkalmazni kezdené. Ez egyik célja ezen, hazánkban bizonyára még felette ritka intézmény létesítésének; mely cél ily nagy, egész megyét átölelő uradalom hivatásához valóban igen szépen illik. Estére Klinzakamenére érkeztünk, hol a Fehér-Árva és egy mellékpatakja közti csekély emelkedésű keskeny földhátan áll egy gőzfürész, vendéglő és az erdei lak, hol házigazdánk Rowland Róbert erdész, kedves háziasszonyunk pedig az erdészeti körökben nagyhirű Pressler leánya volt. Másnap lóháton tettük a kirándulást, de tutajon végeztük be azt. Lehetetlen, de céltalan is lenne egyenként leírni azon számtalan csemetekertet és szép ültetvényeket, melyeket összes kirándulásaink alatt láttunk; hanem legyen itt általánoságban megjegyezve, hogy a csemetekertekben mindenütt példászerű rendet, izletes berendezést és tisztaságot találtunk, sok helyen még a táblák is nyírott pázsittal voltak szegélyezve; de a külső csin mögött a lényeg sem maradt hátra, mert a magoncok mindenütt kitűnően diszlettek. Az itteni viszonyoknak megfelelően tulnyomóan lúczfenyőültönczőket nevelnek; de az elegyítésnek jól felfogott előnyeit is tekintetbe véve, jegegyenyefenyő, erdei és vörösfenyő, bükk és más nemes lombfák is tenyésztetnek, a melyek az itteni túlevelűeknek való klímát kiállják. A hornyokba vetett és földdel illően betakart magot a csemetekertben többnyire egyenes lúczfenyődorongokkal fedik be kikelésig, mi a kiszáradás és madarak ellen kitűnőnek tapasztaltatott, csakhogy a dorongok eltávolítását nem szabad

elmulasztani, ha a törzsecskék már kibujtak a földből. A míg a magburt a magonc le nem vetette, a madaraktól való védelem is elkerülhetetlen. A jegenyefenyőnél (*Abies pectinata* D. C.) és a büknél igen jó eredménnyel alkalmazzák azon eljárást, hogy az erdőből az alig kikelt magoncokat nagy mennyiségben kiszedve, illő beárnyalás védelme alatt azonnal a csemetekertben ültetik el ujjal, vagy ültetőfával szurt lyukakba, egy-egy deciméternyi távolságban egymástól, mint az asszonyok a káposztapalántát szokták (piquirozás). E napon egy vízzárdánál ebédeltünk, és délután egy darabig egyes tutajtáblákon, azután egy szilárd kötésű óriás tutajon tettük meg az utat a Fehér-Vágon a Klin-Zakamene közelében lévő viztorlaszig. Másnap a Popper által felállított és kezelt gőzfűrész néztük meg, ki 1865-től fogva az uradalmi erdők fahozamának bérlője, s bérlete 1884-ben fog véget érni. Hasonlót láttunk a Polhorára vezető ut mellett is az ötödik napon.

A negyedik napon először értük el Galiczia határát a Velki-Kopecz nevű hegyen, honnan lejövet bükkal kevert lúcz- és jegenyefenyő őserdőn vitt utunk keresztül. De nem ez, sem pedig a szép ertvények és csemetekertek, hanem egyéb képezte e nap főeseményét! Nagy meglepetés várta e napon Rowland főerdő mestert, az alatta szolgáló tiszti személyzet, a közeli községek lakói és az uradalmi bérlők részéről. Ugyanis a mint a Jurikova hegyháton, az egykori havasi legelőn a Rowland által létesített terjedelmes ültetvények közt egy tisztáson az érkezők számára fiatal fenyőfásorokkal ékitett helyre megérkeztünk, a meglepetésnek fennebb említett előkészítői egy szónokkal élükön fogadták a jöttöket, s különösen azok vezetőjét a főerdő mestert. A szónok, Seide Miksa erdőgyakornok, alkalmi beszédéből azon, mindnyájunkra nézve meglepő tényről értesültünk, hogy az erdészeti személyzet a mai napot választotta hódolatának kifejezésére, Rowland 40 éves erdés-

szeti szolgálata letelésének alkalmából. Azután szólott a bérlői személyzet egyike, egy község bírása és Nikel akadémiai tanár, mindenik az általa képviselt testület nevében. Ez alkalommal egy emlékkő lett leleplezve, melyet gróf Zichy Edmundnak, az uradalom kormányzójának és Rowland főerdőmesternek az erdészeti személyzet, az uradalmi bérlők és az illető községek lakói emeltek hálájuk és tiszteletük kifejezéséül. A leleplezés emlékére az ünnepélyen jelen volt akadémiai polgárok nevei is be fognak vésetni utólagosan a kő egyik oldalára. A bérlők egy ezüst poharat, a községek részéről latinul szóló községi bíró egy ezüst tálcskát nyújtott át a megtiszteltnek. Megható volt látni a szónoklatok alatt az őszintén érzett tiszteletet kifejező vonásokat; s még inkább a nagy hódolatnak minden oldalról nyilvánuló ársját alig bíró, őszbe elegendett Rowlandot, ki válasza alkalmával nem tudta mély meghatottságának jeleit — egy pár könnyecseppet — elfojtani. Mily kevés ember lehet ily őszintén érzett és így kiérdemelt megtiszteltetés tanuja, s mily kevés — milliók közt egy — annak tárgya! Egy második meglepetés is várt még Rowlandra, ugyanis délután a mutnei pagony erdészeti személyzete is leleplezett egy magaslaton egy csinos emlékkövet Zichy gróf kormányzónak és Rowland erdőmesternek szentelve.

Az ötödik napon látottak közt kiemelendő egy hegykúpnak mesterkéltséggel beültetése, hol az ültetőzök párhuzamos körökben vannak elültetve, azon pontokon, a hol ezeket a központból kiinduló sugarak metszik. Hogy azonban a körökben az ültetőzök távolsága egyenlő lehessen, minden külsőbb körben új sugarak veszik kezdetüket. De sokszorozza a mesterkéltséget az, hogy ezen mértanilag meghatározott helyeken, tökéletes szimmetriában, felváltva lúczy, jegenye, vörös, erdei és feketefenyők vannak ültetve, melyek egyenetlen növekvésük-nél fogva az ültetvénynek élénkebb, változatosabb kinézet

adnak, a nélkül, hogy a szimmetriát zavarnák, sőt ezt még élesebben kiemelik.

A hatodik napon egy vizgátat és annak segélyével megindított rönkóusztatást láttunk; nem is említve a vágásokat, sikerült ültetvényeket stb., milyenekkel minden lépten találkoztunk egész gyakorlat alatt. Érdekes volt egyike azon felvidéki tűzezlápoknak, melyek itt gyakoriak, sajátságos növényzetükkel. Sokan nem ismerik e sorok olvasói közül a *Pinus pumilionak* (Hke.) *uliginosa* válfaját, mely ezen lápokon egy-két méter magas cserje és 3—4 méter magas fa alakjában, egyenként, csoportokban vagy állabszerűen fordul elő. Willkomm szerint pontosabban meghatározva: *Pinus montana* Mill., *A) uncinata*, *B) rotunda*, *β) gibba*. E fák és cserjék közt találtuk az áfonya négy fajtát, barátságos társaságban, u. m. a feketét, a hamvast, az épen akkor viritó vörös áfonyát kedves fehér, harangalaku virágaival, és a kevésbé ismeretes savanyu áfonyát (*Vaccinium oxycoccus*), csinos, hátrahajtott öt lebenyű karimával bíró piros virágaival, czérnaszálszerű szárai és hegyes, apró, mindég zöld leveleivel, végre a szép fehér virágú *Trientalis europaeat*. Az 1725 méter magas, Galiczia határán lévő *Babia Gorán* talált henyefenyő, mely közönségesen *Pinus pumilio* (Hke.) név alatt ismeretes, Willkomm szerint pontosabban meghatározva: *Pinus montana* Mill., *B) pumilio*, *γ) echinata*.

Este a fiatalságra táncmulatság várt a polhorai fürdőben, hol azonban nemcsak ők, hanem az öregebbje is igen kedélyesen elmulatott.

A hetedik napon visszautaztunk Árvaváraljára, hol az excursiók fáradoalmait kipihenve, s az uradalmi fürdőben annak porát lemosva, kedélyes kuglizó estélylyel lón befejezve az örökre feledhetetlen és tanulmányos árvai nagy-gyakorlat,

melynek ily mértékben való sikereért itt is köszönetet mondunk az árvaváraljai uradalom nemes közbirtokosságának és kormányzójának gróf Zichy Edmund Ő Méltóságának, Rowland Vilmos főerdőmesternek és az egész erdészeti személyzetnek, kikkel érintkezni szerencsénk volt.

Egyik a kirándulók közül.

Eszrevételek az idei május 10. és 11-iki fagyok hatásáról Zsarnóczán és környékén.

Az idei május 9-ike vidékünkön hideg esős nap volt. Estefelé éles éjszakai szél hirtelen szétüzte a felhőket, 8 és 9 óra között a szél elcsendesült. A hőmérő 2^0 volt a 0 felett. Reggel, mintha friss hó hullott volna, oly vastag volt a dér. A hőmérő állása reggel 4 órakor 3^0 volt. A 11-iki fagy nem volt oly esős.

E vidéken előforduló tűs fanemek, a lúcz- és jegenyefenyő (*Abies excelsa* és *pectinata*), erdei fenyő (*pinus sylvestris*), vörös fenyő (*larix europea*) és boróka (*juniperus communis*). Ezek közül csak a jegenyefenyő földhöz közel fekvő és védtelen csemetéin látszik a fagy nyoma, míg a nagy fák és a többi fenyőfajok bántatlan maradtak.

Nagyobb hatása volt a dérnek a lombfákra, a mennyiben ezek majd mindenkinél találhatni egyes dércsipe levelet vagy hajtást. A károsítás azonban itt sem mondható tetemesnek.

A tölgyek közül előfordul itt a kocsános, kocsántalan, molyhos és csertölgy (*Quercus pedunculata*, *sessiliflora*, *pubescens* et *cerris*). Legtöbb a kocsántalan és a déli sziklás lejtőkön a molyhos, a más kettő csak elszórtan imitt-amott található.

A nagy fák nem szenvedtek, csak itt-ott kitettebb helyeken, vagy a földhöz közel lévő ágakon láthatni elfagyott leve-